بسمه تعالی

معاونت آموزشی
مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی
گروه آموزش پزشکی

اطلاعات درس:

گروه آموزشی ارائه دهنده درس: آموزش پزشکی

عنوان درس: شیوه های تحقیق در آموزش (۱)

کد درس: ۰۹

نوع و تعداد واحد: ۲ واحد (۱/۵ واحد نظری – ۰/۵ واحد عملی)

مدرسین: دکتر مهلا سلاجقه، دکتر پروین رضایی، عضو هیات علمی گروه آمار

پیش نیاز/ همزمان: ندارد

رشته: آموزش پزشکی

مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد

توصیف کلی درس:

درس «شیوه‌های تحقیق در آموزش (۱)» به عنوان یکی از دروس پایه در رشته آموزش پزشکی، به تبیین مبانی نظری و عملی پژوهش در حوزه آموزش پزشکی می‌پردازد. در این درس دانشجویان با مفاهیم اساسی روش علمی، انواع رویکردهای پژوهش کمی و کیفی، طراحی پژوهش‌های تجربی و توصیفی، اصول نمونه‌گیری، متغیرها، نگارش پروپوزال و مقاله علمی، و نیز ملاحظات اخلاقی در پژوهش آشنا می‌شوند.

هدف کلی:

آشنایی با مفاهیم و روش های پژوهش در آموزش پزشکی

اهداف اختصاصی:

انتظار می‌رود دانشجو پس از گذراندن درس بتواند:

الف) اهداف حیطه شناختی

- مفهوم و مراحل روش علمی را تشریح کند.

- تئوری، فرضیه، ویژگی‌های آنها و نقش آنها در پژوهش علمی را توضیح دهد.
- مفهوم تحقیق و تفاوت‌ها و تشابه‌های تحقیق در علوم انسانی و علوم تجربی را بیان کند.
- مفهوم پروپوزال، اجزای آن و نقش آن در پژوهش را تشریح کند.
- مرور منابع علمی و نقش آن در موضوع‌یابی و هدایت فرایند تحقیق را تشریح کند.
- انواع متغیرها در تحقیقات را با ذکر مثال بیان کند.
- مفهوم پژوهش تجربی و انواع طرح‌های تجربی را با ذکر مثال بیان کند.
- مفهوم پژوهش‌های توصیفی و انواع آن را با ذکر مثال بیان کند.
- برای پژوهش‌های علی-مقایسه‌ای و مطالعات همبستگی مثال ذکر کند.
- تفاوت بین پژوهش کیفی و پژوهش کمی را تبیین نماید.
- انواع پژوهش‌های کیفی را با ذکر مثال نام ببرد.
- نحوه جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات در پژوهش‌های کیفی را شرح دهد.
- مفهوم و کاربردهای اقدام‌پژوهی در آموزش پزشکی را بیان کند.
- اهمیت اخلاق در پژوهش‌های کمی و کیفی و نحوه برخورد با مشکلات مرتبط با آن را ذکر کند.
- نحوه تنظیم گزارش نهایی در پژوهش‌های کمی و کیفی و نحوه نگارش مقاله علمی را توضیح دهد.
- با استفاده از روش‌های نمونه‌گیری، حجم نمونه را در مثال‌های مطرح‌شده محاسبه کند.
- برای موضوعات مطرح‌شده، روش تحقیق مناسب را با ذکر دلیل انتخاب کند.
- مقالات علمی پژوهشی را از دید روش‌شناسی پژوهش نقد کند.

ب) اهداف حیطه مهارتی

- یک پروپوزال تحقیق در مسائل آموزشی تهیه و ارائه نماید.
- اجزای یک طرح پژوهشی را به صورت منسجم و ساختاریافته تنظیم کند.

ج) اهداف حیطه نگرشی

- به اهمیت پژوهش در ارتقای کیفیت آموزش پزشکی باور داشته باشد.
- نسبت به رعایت اصول اخلاق در پژوهش حساس و متعهد باشد.
- رویکردی نقادانه و مبتنی بر شواهد نسبت به مطالعات علمی اتخاذ نماید.
- کار گروهی و مشارکت علمی را در فرایند طراحی و اجرای پژوهش ارزشمند بداند.
- خود را ملزم به یادگیری مستمر و به‌روز نگه‌داشتن دانش پژوهشی بداند.

تقویم درس:

ردیف	عنوان مبحث	اهداف اختصاصی جلسه	روش تدریس	مدرس	تاریخ
۱	معارفه، ارائه طرح دوره، مفهوم علم و هدف علم و مراحل روش علمی	۱) مفهوم علم و روش علمی را تعریف و تشریح کند. ۲) مراحل روش علمی را توضیح دهد. ۳) کاربرد روش علمی در انجام پژوهش‌های آموزش پزشکی را تبیین کند.	سخنرانی تعاملی + یادگیری مبتنی بر حل مسئله	دکتر پروین رضایی	۱۴۰۵/۷/۱
۲	تئوری و فرضیه در پژوهش	۱) مفهوم تئوری و فرضیه را تعریف کند. ۲)ویژگی‌های یک فرضیه مناسب و نقش تئوری و فرضیه در پژوهش علمی را توضیح دهد.	سخنرانی تعاملی + حل مثال + یادگیری مبتنی بر تیم	دکتر پروین رضایی	۱۴۰۵/۷/۸
۳	انواع تحقیقات و مقایسه پژوهش در علوم انسانی و تجربی	۱) مفهوم تحقیق و انواع اصلی پژوهش را توضیح دهد. ۲) تفاوت‌ها و تشابه‌های پژوهش در علوم انسانی و علوم تجربی را بیان و مقایسه کند. ۳) پژوهش‌های بنیادی و کاربردی را با ذکر مثال تمایز دهد. ۴) برای مسائل مختلف آموزش پزشکی، نوع مناسب پژوهش را انتخاب و دلیل انتخاب خود را بیان کند.	سخنرانی تعاملی + بحث گروهی	دکتر پروین رضایی	۱۴۰۵/۷/۱۵
۴	پروپوزال‌نویسی: ساختار و اجزا	۱) مفهوم پروپوزال و نقش آن در فرایند پژوهش را تشریح کند. ۲) اجزای اصلی یک پروپوزال پژوهشی را نام ببرد و توضیح دهد. ۳) یک مسئله آموزشی را به‌صورت اولیه در قالب یک طرح پژوهشی ساختاربندی کند.	سخنرانی تعاملی + تحلیل نمونه پروپوزال	دکتر پروین رضایی	۱۴۰۵/۷/۲۲
۵	مرور منابع علمی و نقش آن در موضوع یابی و هدایت پژوهش	۱) مرور منابع علمی را توضیح دهد. ۲) نقش مرور منابع علمی در هدایت پژوهش را بیان کند.	سخنرانی تعاملی + بحث موردی	دکتر مهلا سلاجقه	۱۴۰۵/۷/۲۹
۶	پژوهش کیفی: مبانی نظری و انواع طرح‌ها	۱) مفهوم و ویژگی‌های اصلی پژوهش کیفی را توضیح دهد. ۲)تفاوت بین پژوهش کیفی و کمی را تبیین کند.	سخنرانی تعاملی + بحث موردی	دکتر مهلا سلاجقه	۱۴۰۵/۸/۶
۷	روش‌های جمع‌آوری و تحلیل داده‌های کیفی	۱) روش‌های اصلی جمع‌آوری اطلاعات در پژوهش کیفی را شرح دهد. ۲) مصاحبه، گروه کانونی، مشاهده و سایر روش‌های جمع‌آوری داده کیفی را مقایسه کند. ۳)	سخنرانی تعاملی	دکتر مهلا سلاجقه	۱۴۰۵/۸/۱۳

		معیارهای کیفیت، اعتبار و اعتمادپذیری در پژوهش کیفی را توضیح دهد.			
۸	انواع مطالعات کیفی (۱)	۱) مفهوم و ویژگی‌های فنومنولوژی را توضیح دهد. ۲) برای یک مسئله آموزش پزشکی، مناسب بودن فنومنولوژی را ارزیابی و توجیه کند. ۳) یک سؤال پژوهشی متناسب با مطالعه فنومنولوژیک تدوین کند.	سخنرانی تعاملی + آموزش مبتنی بر مورد	دکتر مهلا سلاجقه	۱۴۰۵/۸/۲۰
۹۹	انواع مطالعات کیفی (۲)	۱) ویژگی‌ها و کاربردهای گراندد تئوری، قوم‌نگاری، مطالعه موردی و اقدام‌پژوهی را توضیح دهد. ۲) انواع مطالعات کیفی را از نظر هدف، سؤال پژوهش و نوع داده مقایسه کند.	سخنرانی تعاملی + آموزش مبتنی بر مورد	دکتر مهلا سلاجقه	۱۴۰۵/۸/۲۷
۱۰	اصول نگارش مقاله علمی و تنظیم گزارش نهایی	۱)ساختار کلی یک مقاله علمی پژوهشی را توضیح دهد. ۲) اجزای اصلی گزارش نهایی یک پژوهش کمی و کیفی را شرح دهد. ۳) اصول کلی نگارش بخش‌های مختلف مقاله علمی را تبیین کند.	سخنرانی تعاملی	دکتر مهلا سلاجقه	۱۴۰۵/۹/۴
۱۱	اخلاق در پژوهش و ملاحظات اجرایی	۱) اهمیت اخلاق در پژوهش‌های کمی و کیفی را توضیح دهد. ۲)اصول اساسی اخلاق در پژوهش، از جمله رضایت آگاهانه، محرمانگی و حفظ حقوق مشارکت‌کنندگان را شرح دهد. ۳)مسائل و چالش‌های اخلاقی احتمالی در پژوهش‌های آموزشی را شناسایی کند. ۴) برای مواجهه با مشکلات اخلاقی در موقعیت‌های پژوهشی، راهکار مناسب را انتخاب و توجیه کند.	سخنرانی تعاملی + تمرین عملی	دکتر مهلا سلاجقه	۱۴۰۵/۹/۱۱
۱۲	انواع مطالعات و شاخص های مربوطه (۱)	۱) مفهوم و ویژگی‌های پژوهش‌های توصیفی را توضیح دهد. ۲) انواع مطالعات توصیفی را با ذکر مثال بیان و تمایز دهد. ۳) شاخص‌های توصیفی مورد استفاده در پژوهش‌ها را شناسایی و تفسیر کند. ۴) برای یک مسئله آموزش پزشکی، مطالعه توصیفی مناسب را انتخاب کند.	سخنرانی تعاملی	مدرس از گروه آمار	۱۴۰۵/۹/۱۸
۱۳	انواع مطالعات و شاخص های مربوطه (۲)	۱)مفهوم پژوهش تجربی و انواع طرح‌های تجربی را با ذکر مثال توضیح دهد. ۲) ویژگی‌های مطالعات همبستگی و علی ـ مقایسه‌ای را تبیین کند. ۳) مطالعات همبستگی، علی ـ مقایسه‌ای و تجربی را از نظر هدف و نحوه بررسی روابط بین متغیرها	سخنرانی تعاملی	مدرس از گروه آمار	۱۴۰۵/۹/۲۵

		مقایسه کند. ۴) برای پژوهش‌های علی ـ مقایسه‌ای و همبستگی در آموزش پزشکی مثال ذکر کند.			
۱۴	انواع متغیرها، روش های نمونه گیری وروش های تعیین حجم نمونه	۱) مفاهیم جامعه پژوهش، نمونه و نمونه‌گیری را تعریف و تشریح کند. ۲) مزایا و محدودیت‌های روش‌های مختلف نمونه‌گیری را بیان کند. ۳) روش نمونه‌گیری مناسب را برای مسائل مختلف پژوهشی انتخاب و توجیه کند. ۴) انواع متغیرها را توضیح دهد.	سخنرانی تعاملی	مدرس از گروه آمار	۱۴۰۵/۱۰/۹
۱۵	نقد مقالات علمی از نظر روش شناسی	۱) اهمیت نقد مقالات علمی را بیان کند. ۲) شیوه های نقد مقالات علمی را توضیح دهد.	سخنرانی تعاملی	مدرس از گروه آمار	۱۴۰۵/۱۰/۲۳
۱۶	رفع اشکال و جمع‌بندی مطالب	-	پرسش و پاسخ + بحث گروهی	دکتر مهلا سلاجقه	۱۴۰۵/۱۰/۳۰
۱۷	آزمون پایان‌ترم	-	آزمون پایان‌ترم	تیم مدرسین	-

وظایف و انتظارات از دانشجو:

- انتظار می‌رود که طبق زمانبندی تنظیم شده، منابع و محتواها را مطالعه کرده و تکالیف و فعالیت های یادگیری را در موعد مقرر انجام دهند.
- خود را ملزم به خودآموزی بدانند و دانش و مهارت های خود را به روز نگاه دارند.
- به عنوان عضوی از تیم آموزشی ایفای نقش نمایند و همچنین، در انجام کارها و تکالیف گروهی همکاری موثری داشته باشند.
- در تمام امور اعم از آزمون ها و ارائه تکالیف نوشتاری و شفاهی به کیفیت و رعایت زمان پای بند باشند.

روش ارزشیابی دانشجو:

۱. ارزیابی تکوینی
   - انجام تمرین‌های عملی درس
   - حضور فعال در جلسات حضوری
۲. ارزیابی تراکمی
   - آزمون پایان ترم

منابع:

روشهای تحقیق کمی و کیفی در علوم تربیتی و روانشناسی تألیف مردیت گال، والتر بورگ و جویس گال. ترجمه احمدرضا نصر و همکاران. نشر سمت – آخرین چاپ
بنیادهای پژوهش در علوم رفتاری. کرلینگر - نجفی زند - شریفی - آخرین چاپ
Gall, M. D., Gall, J. P., & Borg, W. Educational research: An introduction Boston: Pearson ucation, latest edition